

de les estrofes 321-773, que són, deixant de banda algunes allusions epigràfiques i els Annals Toledans, el primer text castellà conegut del famós tema d'Alexandre, tan fecund en les literatures medievals.

L'any 1938, Ruth Ingeborg Moll havia intentat per primera vegada, bé que fragmentàriament, l'edició crítica del *Libro de Alexandre*.¹ Ara, el professor Alarcos torna a intentar-ho, també fragmentàriament. Pren com a base la lliçó del ms. P, però accepta les bones lectures del ms. O i introdueix algunes esmenes, que són alguna vegada discutibles. Abans de l'edició traça un perfil del passatge amb l'exposició de l'argument, l'estructuració d'un breu panorama de la llegenda de Troia en la literatura espanyola i l'estudi detingut de les fonts.

El treball del Sr. Alarcos resulta tipogràficament una mica confús, puix que l'ús de rodones, cursives i cometes dificulta la còmoda i ràpida interpretació del text.

Joaquim MOLAS

GUSTAV SIEBENMANN: *Über Sprache und Stil im Lazarillo de Tormes*. Bern, A. Francke A. G. Verlag, 1953. XII + 114 pàgs. (RH, XLIII.)

Afortunadament, els darrers anys assenyalen un interès dels nostres lingüistes o dels hispanistes envers els temes de sintaxi, tasca que es feia tan urgent. Entre ells hem de comptar aquest llibre del Sr. Siebenmann, un fragment del qual constituï la *dissertació* de l'autor, el 1953, a la Universitat de Zuric, i que, en la seva totalitat i en la seva intenció, respon a l'orientació creixent dels estudis universitaris zuriquesos cap als temes hispànics, per obra del Prof. Arnald Steiger, actual director del Seminari Romànic d'aquella Universitat.

En el cas concret del tema estudiat — *El Lazarillo de Tormes* — era més remarcable la urgència que dèiem, per tal com és d'una frase en què es barregen la llengua viva popular i les preocupacions estètiques renaixentistes. Per això li donem amb gust la benvinguda: ja és prou explícit que els diversos editors del text o els historiadors generals de la literatura s'haguessin hagut de resignar a dir vaguetats en parlar de la llengua del *Lazarillo*, i el Sr. Siebenmann recull aquests judicis a les pàgs. 2-4 del seu llibre. Els propòsits de l'autor són, com es desprèn del mateix títol del llibre, dos: l'estudi sintàctic, comparant els aspectes diacrònics i sincrònics i prescindint explícitament de les formes gramaticals i del lèxic, i l'estudi dels procediments estilístics, volent sobretot establir el valor expressiu de cada fet lingüístic, més que no pas la seva descripció. Quant al mètode, el Sr. Siebenmann aspira a coordinar la investigació sintàctica i l'estilística, a la qual hom arriba des de la primera; subscriu el postulat de Spitzer: la sintaxi mira més tost la comunicació; l'estilística, l'expressió en el llenguatge.

El llibre conté les indispensables indicacions bibliogràfiques i un útil índex de matèries. No trobem prou completa la bibliografia: creiem que hi manquen bon nombre de gramàtiques castellanques (pensem només en les de Vicente Salvá, Rafael Seco, Amado Alonso i Pedro Henríquez-Ureña, Salvador Fernández Ramírez, i la històrica de V. García de Diego), que calia citar, tant perquè així esdevenia més arrodonida la llista, com perquè l'autor hi podia haver trobat algun punt de vista utilitzable. També podia haver consultat amb fruit les

1. RUTH INGEBOG MOLL, *Beiträge zu einer kritischen Ausgabe des altspanischen Libro de Alexandre* (Würzburg 1938).

valuosos aportacions a la sintaxi de Sommer, Kany, Keniston (d'aquest darrer pensem en *Spanish Syntax List*, no pas en l'obra sobre el segle XVI castellà, ja esmentada per Siebenmann), de Criado de Val, o les de Ilatí tardà (de Löffstedt, o Norberg, etc.).

L'obra de Siebenmann consta de sis capítols, sis mostres del que pot donar de si el seu mètode de treball. Com el títol ja indica, es tracta d'una aportació sobre la llengua i l'estil del *Lazarillo*, no pas d'un estudi complet de tots els seus aspectes. Aquests sis tractadets ens ofereixen altres tantes perspectives, certament il·limitades, del que hom pot pouar en textos com el *Lazarillo*.

El primer capítol, «Sobre la conjunció *que*», ocupa les pàgs. 6-22. En parlar del *que* causal recull la discussió sobre la classificació de les causals (coordinades o subordinades). És curiós el mètode que emprà l'autor, reiterat ben sovint en el transcurs del llibre, per a definir en cada cas el valor de *que*: comparar la manera com ha estat traduït, al francès (traducció d'A. Morel-Fatio, de 1886) i a l'alemany (traducció d'A. Steiger, encara inèdita). Aquesta és, doncs, una bona pista: les dues versions coincideixen gairebé sempre -- si el francès diu *car*, l'alemany diu *denn* (coordinades); si el francès diu *parce que*, l'alemany diu *weil o da* (subordinades) — i així permeten d'establir que la classificació correcta del *que*, en cada cas, és simplement un punt de la interpretació del text, i, a més (i això és important), que la conjunció de subordinació és menys freqüent que la de coordinació: aquesta constatació està íntimament relacionada amb el fet de l'aparició tardana de la subordinació en les llengües, i és un exemple de com els hàbits sintàctics primitius duren a través del temps. L'esmentada resistència de la subordinació es palesa en el quadre de la pàg. 12, on són comparades estadístiques d'usos de les partícules *que* i d'altres, diacrònics (d'Alfons el Savi a començos del segle XVI) i sincrònics (tots del segle XVI, època del *Lazarillo*). I semblantment són analitzats els altres casos de *que*.

I semblantment ho són els altres tipus sintàctics i estilístics escollits per l'autor en la resta del llibre, dels quals no podem dir ja gaire cosa més (la mostra que acabem d'analitzar amb més de calma ja diu prou clar l'interès del llibre). El segon capítol estudia la col·locació del pronom àton (pàgs. 23-56) tenint en compte l'ordre antic i el modern, les parts en què es divideixen les frases segons l'accent d'intensitat de tot el grup, amb les formes verbals simples, amb les compostes i amb les no personals (infinitiu, gerundi i participi). En l'anàlisi diacrònica d'aquest capítol l'autor estableix també un gràfic (pàg. 52) que ens demostra que el *Lazarillo* assenyala en general el moment de l'abandó de molts usos medievals. El capítol tercer (pàgs. 57-63) tracta de les perífrasis verbals i de l'expressió de l'aspecte corresponent (progressiu, duratiu, perfectiu). El capítol quart (pàgs. 64-79) estudia un dels trets més típics de la llengua del *Lazarillo*: «amb un mínim de mitjans lingüístics és expressat un màxim de contingut», a través de diversos procediments gramaticals. El capítol cinquè (pàgs. 80-98) tracta dels procediments expressius (alliteració, rimes internes, paronomàsia, ritme, bimetració, dualisme), que tant pesen en el *Lazarillo*. Finalment, el capítol sisè (pàgs. 99-110) dona un cop d'ull a la frase en el seu conjunt: l'asíndeton, la polisíndeton — «und-und-Stil» —, la segmentació, clàusules llargues.

En felicitar el Sr. Siebenmann per la seva notable aportació a la sintaxi i a l'estilística castellanés, no podem estar-nos de desitjar-li perseverança en aquests temes, tan mancats d'atenció, que ell sap esbremar amb nova mestria.

A.-M. BADIA i MARGARIT